

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search
<http://ageconsearch.umn.edu>
aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

Literatúra

- HADRABOVÁ, A. a kol.: Ekonomika a ťízení peče o životný prostredí. Praha: VŠE, 1991. 250 s.
- HOLOBRADÝ, K.: Vyhlasovanie osobitnej sústavy obhospodarovania. Bratislava: PPF MP a VUPÚ, 1995. 86 s.
- HRONEC, O. — HAJDÚK, J.: Posudzovanie vplyvu imisií na polnohospodárske plodiny z hľadiska bilancie imisií. In: Poľnohospodárstvo, roč. 34, 1988, č. 9, s. 793-802.
- HRONEC, O.: Exhaláty, pôda, vegetácia. Bratislava: SPPK, 1996. 326 s.

HRONEC, O.: Ortuf, olovo, kadmium, chróm a arzén v pôdach stredného Spiša. In: Poľnohospodárstvo, roč. 41, 1995, č. 8, s. 574-581.
HRONEC, O. — TÓTH, J.: Ekologická štúdia pre Agrospiš. Nitra : VŠP, 1996. 30 s. (nepublikované)

Kontaktná adresa:
prof. Ing. Ondrej Hronec, DrSc.

Katedra prevádzky a ekonomiky Košice, Fakulta ekonomiky a manažmentu, Slovenská polnohospodárska univerzita v Nitre, Požiarická 1, 040 01 Košice, tel.: 095/76 80 11

Acta oeconomica et informatica 1
Nitra, Slovaca Universitas Agriculturae Nitriae, 1999, s. 18—22

EKONOMIKA CHOVU OVIEC V PODMIENKACH SLOVENSKA ECONOMY OF SHEEP FARMING UNDER THE SLOVAK CONDITIONS

Juraj LAZARČÍK

Slovenská polnohospodárska univerzita v Nitre

To upgrade the economy of sheep farming in new conditions to the level of other agricultural sectors where there is a higher level of factor productivity, sheep breeding must undergo the effective and systematic reclassification. This should be implemented not only through an improvement in the production level but also through changes in the production priorities, i. e. from wool milk-meat to milk meat wool. At present, farmers are gradually adapting to these changes. To make sheep farming profitable, there should be a change in the attitude to farming discipline, labour organization, mechanization, as well as to the state support, which is currently insufficient. If these measures are taken, sheep farming will become interesting and profitable.

Key words: production, labour productivity, subsidy, reproduction, utility

Územie Slovenska malo už od svojho osídlenia polnohospodárskym obyvateľstvom vyhovujúce prírodné podmienky pre chov oviec. V závislosti od rozmanitých prírodných hospodárskych a spoločenských faktorov sa prejavovali v rozsahu chovu oviec rozdiely nielen podľa jednotlivých oblastí, ale aj podľa jednotlivých období. Táto skutočnosť sa plne odzrkadluje aj v súčasných ekonomických podmienkach.

Vlastná práca

Problematika je súčasťou čiastkovej výskumnnej úlohy Výkonnosť a dôchodkovosť agropodnikatelských subjektov SR, riešenej na Katedre ekonomiky. Cieľom je analýza vybraných ekonomických ukazovateľov v chove oviec na Slovensku a návrh východísk jeho ďalšieho rozvoja.

Na dosiahnutie stanoveného cieľa sa v práci použili metódy analýzy a syntézy, ale predovšetkým komparácie úrovne a vývoja chovu oviec na Slovensku v časovom rade za roky 1993-1998. Hodnotenie chovu oviec je za celé Slovensko. Podkladové údaje sa získali predovšetkým zo Statistického úradu SR, Colnej štatistiky, Výskumného ústavu živočíšnej výroby v Nitre, Výskumného ústavu ekonomiky polnohospodárstva a potravinárstva v Bratislave, Zväzu chovateľov oviec a kôz v Banskej Bystrici a Slovenskej polnohospodárskej univerzity v Nitre, ako aj osobnou návštavou polnohospodárskych podnikov zameraných na chov oviec.

Chov oviec na Slovensku plní produkčnú a mimoprodukčnú funkciu. Produkčná funkcia spočíva v produkcii surovín pre spracovateľský priemysel, obohacovanie ľudskej výživy a poskytovanie pracovných príležitostí. Mimoprodukčná funkcia spočíva predovšetkým v ochrane a tvorbe krajiny.

Na Slovensku sa k 1.7.1998 chovalo 436,8 tis. oviec, t. j. o 2,4 tis. (0,5%) viac ako pred rokom. K rovnakému termínu bolo v SR 278,7 tisíc bahníc t. j. o 2,5 tisíc (0,9% menej) ako k 30.7.1997. Súčasný stav je len 14% zo stavu oviec chovaných koncom minulého storočia a len 60% zo stavov v roku 1989. Pritom výmera trvalých trávnych porastov vyše 800 tisíc hektárov v podstate ostala nezmenená. Preukazne poklesli stavy hovädzieho dobytka a ovciami sa využíva iba 200-250 tisíc hektárov. V súčasnosti je veľmi obtiažné získať hodnoterné údaje o úžitkovosti oviec. Podľa vlastného prepočtu o úrovni reprodukcie a úžitkovosti svedčia údaje v tabuľke 1.

Produkcia a predaj výrobkov z chovu oviec sú podmienené i v súčasnosti rozvojom domáceho dopytu a možnosťami exportu do zahraničia. Najvhodnejšie predávaným artiklom je kvalitné jahňacie mäso z mliečneho výkrmu.

V prvom polroku 1998 sa v SR predalo 1 604 t jatočných oviec v živej hmotnosti, čo je o 227 t (o 12,4%) menej ako za rovnaké obdobie predchádzajúceho roka. Predaj jatočných jahniat bol 719 t, čo je o 3,6% menej ako v prvom polroku 1997. Súvisí to jednak s nižším počtom bahníc ako pred rokom, ale aj s nižšími

Tabuľka 1 Vývoj reprodukcie a úžitkovosti oviec v SR

Ukazovateľ (1)	MJ	Obdobie (2)			
		1993	1996	1997	1998
Narodené jahňatá (3)	ks ks/100 bah. (8)	76,4	79,6	82,8	82,8
Uhynuté jahňatá (4)	ks % z nar. (9)	12,85	11,1	11,2	11,4
Odchované jahňatá (5)	ks ks/100 bah. (8)	63,8	70,8	73,5	73,4
Stríž vlny (6)	t kg/ovca (10)	2,33	3,28	2,98	2,92
Výroba syra (7)	t kg/bah. (11)	7,41	9,41	10,52	11,60

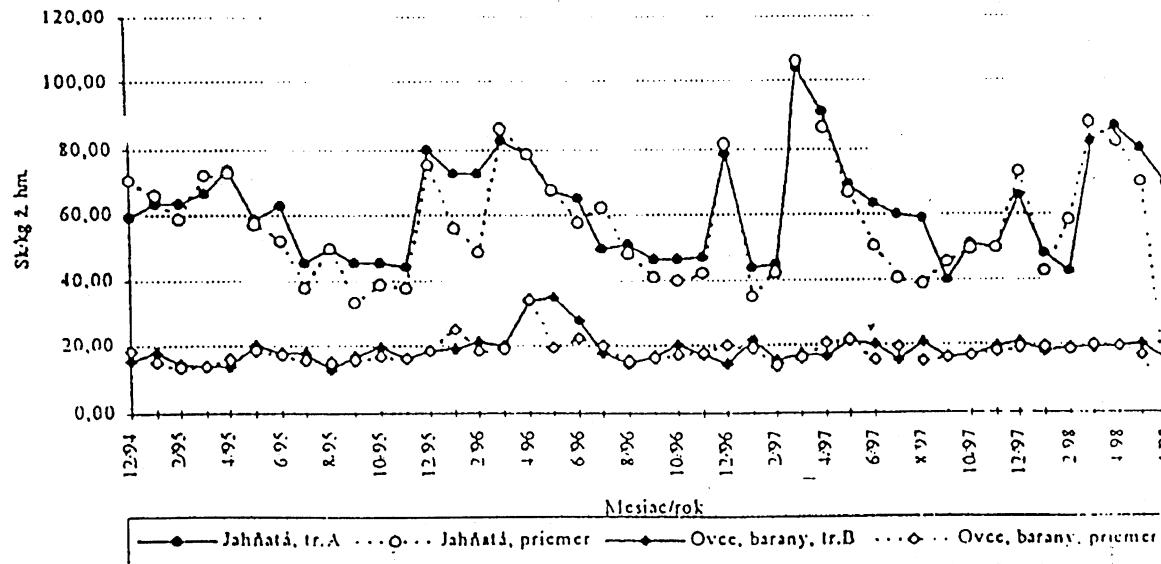
Vlastný prepočet

Table 1 Sheep reproduction and performance development in the Slovak Republic

(1) indicitor, (2) years, (3) newborn lambs, (4) lambs mortality, (5) reared lambs, (6) shearing, (7) cheese production, (8) pcs pcs/100 ewes, (9) pcs % of newborn lambs, (10) t kg/sheep, (11) t kg/ewe

Obrázok 1 Ceny platené výrobcom za jatočné ovce
Situácia a výhľadová správa - Ovce. Bratislava, VÚEPaP

Figure 1 Payments for slaughter sheep

realizačnými cenami za 1 kg živej hmotnosti (85 Sk na kg v roku 1998 a 110 Sk v roku 1997) v dôsledku nákupu lacnejších jahňiat z Rumunska a Bulharska. Na druhej strane sa umožnilo ponechanie väčšieho počtu jahničiek na ďalší chov.

V nadväznosti na nižší predaj jatočných oviec v prvom polroku 1998 vývoz jatočných oviec a ovčieho mäsa bol o 17,2% nižší ako v I. polroku 1997. Podobne ako v predchádzajúcich rokoch, tažiskom vývozu oviec a ovčieho mäsa v SR v I. polroku 1998 boli velkonočné jahňatá do Talianska (98,2% z celkového vývozu). Keďže v II. polroku prevažnú časť predaja jatočných oviec tvoria brakovane ovce, schodok vo vývoze sa ešte prehĺbi, takže za celý

rok 1998 bude vývoz nižší asi o 20% ako v roku 1997 a cena pravdepodobne neprevýši úroveň v roku 1998 (85 Sk na kg živej hmotnosti).

V I. polroku 1998 sa do SR dovezlo približne trojnásobne vyššie množstvo oviec ako v rovnakom období v roku 1997. Prevažná časť dovozu (87%) bola z Poľska.

Domáca spotreba ovčieho mäsa na jedného obyvateľa sa znižila z 0,3 kg v roku 1996 na 0,2 kg v roku 1997 a nezmení sa pravdepodobne ani v roku 1998.

Od roku 1997 sa prešlo na sledovanie ovčieho mlieka a produkciu syra, prepočítava sa pomerom 1:4,6. Takto stanovený predaj syra v I. polroku 1998 bol približne rovnaký ako v I. polroku 1997 (1 668 t, z toho vyplýva, že predaj ovčieho hrudkového syra zostane na rovnakej úrovni aj v roku 1998 (1 700 t).

Podľa colného sadzobníka sa vývoz ovčieho hrudkového syra v I. polroku 1998 zvýšil oproti I. polroku 1997 o 90,3% (PRAMEŇ: Colná štatistiká). Celé uvedené množstvo sa vyviezlo do Maďarska. Celoročný vývoz tohto syra sa odhaduje na 300 t, t. j. približne o 120 t (40%) viac ako v roku 1997.

Spotreba bryndze na domácom trhu, kvôli vysokej spotrebiteľskej cene stagnuje (0,3 kg na jedného obyvateľa) a vzhladom na vývoj jeho produkcie a spotrebiteľskej ceny bude spotreba u nás stagnovať, resp. mierne klesať.

Cena platená výrobcom v I. polroku 1998 dosiahla 67 Sk, čo je o 4,50 Sk na kg (o 7,3%) viac ako za rovnaké obdobie minulého roka. Spracovateľská cena ovčieho hrudkového syra hodnotená prostredníctvom spracovateľskej ceny bryndze mala v I. polroku 1998 klesajúcu tendenciu a v porovnaní s rokom 1997 bola v absoľútnom vyjadrení nižšia takmer o 1 Sk. V dôsledku toho sa bude spotrebiteľská cena nadáľ zvyšovať.

Produkcia ovčej vlny sa udržuje približne na rovnakej úrovni okolo 1 200 t. V posledných rokoch nie je problém s predajom, ale problematická je realizačná cena (25-28 Sk za kg). Dovoz vlny

Tabuľka 2 Vlastné náklady v Sk na 100 KD
Ovce - základné stádo za roky 1993 a 1997

Ukazovateľ	Výrobná oblasť (1)									Spolu SR		
	Kukuričná (2)		Repárska (3)		Zemiakárská (4)		Zem. - ovsená (5)		Horská (6)			
Roky	1993	1997	1993	1997	1993	1997	1993	1997	1993	1997	1993	1997
Mzdy a odmeny zo z. č. (7)	0	197	60	120	138	263	150	269	158	253	131	232
z toho prvotné (8)	0	185	56	118	131	231	149	222	153	244	127	214
druhotné (9)	0	12	4	2	7	31	1	48	4	10	5	18
Krmivá nakúpené (10)	0	136	23	15	17	23	34	104	26	555	24	49
Krmivá vyrobené (11)	0	159	167	234	142	180	230	387	130	203	160	224
Spotreba ostatného materiálu (12)	0	14	5	16	7	25	19	54	15	50	12	38
Sociálne náklady (13)	0	70	21	43	48	82	48	77	57	85	46	76
Opravy a udržiavanie (14)	0	6	5	12	1	7	7	8	7	5	5	7
Odpisy HIM (15)	0	12	11	8	61	36	26	59	54	58	42	43
Odpisy zvierat (16)	0	86	138	168	122	180	170	132	99	138	127	150
Ost. priame náklady prvotné (17)	0	12	65	42	55	95	67	136	66	76	63	79
Ost. priame náklady druhotné (18)	0	9	23	53	19	82	41	28	32	55	28	56
Položky upr. priame náklady (19)	0	-3	-26	-39	-58	-54	-47	-131	-31	-51	-41	-58
Priame náklady spolu (20)	0	699	489	676	551	918	746	1 122	614	928	597	897
Rézia výrobná (21)	0	113	70	64	84	109	60	48	87	83	78	82
Rázia správna (22)	0	71	44	76	66	98	108	95	96	64	79	78
VN celkom na 100 KD (23)	0	883	603	816	701	1 125	915	1 265	7 960	1 076	754	1 057

Prameň : Vlastné náklady a výsledky hospodárenia PD a ŠM v SR za roky 1993 a 1997.
VÚEPaP v Bratislave

Table 2 Total cost per 100 pcs of sheep

Sheeps - basic stock in 1993 and 1997

(1) production area of, (2) beet, (3) corn, (4) potatoes, (5) potatoes-oat, (6) mountain production area, (7) payes and bonuses, (8) of it - primary, (9) secondary, (10) feeds bought, (11) feeds produced, (12) other material consumption, (13) social cost, (14) service, (15) depreciation of investment property, (16) depreciation of animals, (17) other direct cost primary, (18) other direct cost secondary, (19) adjusted direct cost, (20) total direct cost, (21) overhead cost, (22) overhead operation, (23) total cost per 100 pcs of sheep

v roku 1997 predstavoval 2 860 t a vývoz 1 500 t. Dovoz sa znížil o 4% a vývoz o 30% v porovnaní s rokom 1997.

V rámci reštrukturalizácie chovu oviec sa o viac ako 10% zvýšil podiel chovov orientovaných na produkciu mlieka, ktoré majú výšie nároky na ľudskú prácu v porovnaní s chovmi zameranými na výrobu mäsa.

Úroveň produktivity práce sa od roku 1997 pohybuje v rozmedzí od 110 do 120 oviec na jedného pracovníka. Ekonomika chovu oviec je najviac ovplyvňovaná vynaloženými nákladmi. Rozhodujúce sú priame náklady spolu, ktoré tvoria až 80% vlastných nákladov. Zvyšných 20% pripadá na nepriame náklady, z toho polovica na správnu réziu. O úrovni vlastných nákladov na 100 KD v kategórii základné stádo hovorí tabuľka 2.

Nepriaznivé ekonomickej podmienky, ktoré pre chov oviec vznikli po transformácii slovenského polnohospodárstva, si vynútili pre zachovanie ovčiarstva na Slovensku aktívnu účasť štátu.

Od roku 1998 sa pri regulácii trhu s komoditami chovu oviec uplatňujú tieto nástroje:

a) Dotácie na podporu hospodárenia v horších prírodných podmienkach.

Jednou z podmienok poskytnutia tejto dotácie je priemerný stav hovädzieho dobytka, oviec, kôz a koní najmenej 0,15 v prepočte na DJ na 1 ha p.p., alebo v bežnom roku zvýšenie oproti minulému roku o 0,03 DJ na 1 ha p.p.

b) Dotácie na podporu chovu oviec

ba) Na 1 kus priemerného stavu oviec vo veku nad 1 rok sa môžu poskytnúť vo výške:
— 600 Sk v úžitkových chovoch,
— 700 Sk v rozmnožovacích chovoch,
— 800 Sk v šlachtiteľských chovoch.

bb) Vo výške 300 Sk na 1 odchovanú jahničku, ak chovateľ, ktorý zabezpečuje minimálne 30% obnovu základného stáda, zaradí odchovanú jahničku vo veku 6 mesiacov do chovu.

c) Dotácie na zachovanie genofondu pôvodnej valašky
— do 1000 Sk na bahniciu.

d) Dotácie na nákup plemenných zvierat a ostatného genofondu zo zahraničia:
— inseminačných dávok baranov zo zahraničia do šlachtiteľských chovov do výšky 70% obstarávacej ceny, najviac 35 000 Sk na barana,
— plemenných oviec do chovov s I. stupňom kontroly úžitkovosti do výšky 40% obstarávacej ceny, najviac však do výšky 10 000 Sk na kus.

e) Dotácie na podporu domácej produkcie a nákup špičkového genofondu v SR:
— na nákup plemenných baranov a plemenných jariek v elitných triedach do 40% obstarávacej ceny:

- pri plemenných baranoch do výšky 6 000 Sk na kus pre kupujúceho,
  - pri plemenných jahničkách do výšky 2 000 Sk na kus pre kupujúceho.
- f) Dotácie na založenie a vedenie plemennej knihy:
— plemenárskej organizácií na stav zapísaných zvierat v plemennej knihe k 30. júnu príslušného roka do výšky 150 Sk na zapisaný kus.
- g) Dotácie na podporu plemenárskych činností, najmä na kontrolu úžitkovosti, dedičnosti a testovanie úžitkových vlastností:
— chovateľovi na vykonávanie kontroly mliekovej úžitkovosti oviec do výšky 500 Sk na kus,
— prevádzkovateľovi stanice kontroly výkrmových schopností pri ovciach na ukončený test do výšky 5 000 Sk za skupinu,
— chovateľovi oviec na test paternity pre overenie pôvodu plemenných zvierat určených plemenárskou organizáciou a plemenárskou inšpekcii do výšky 1 500 Sk na kus.
- h) Dotácie na nákup technických zariadení a pomôcok:
— na prípravky a pomôcky určené na synchronizáciu ruje oviec do 70% obstarávacích nákladov.
- i) Dotácie na ocenenie chovateľov za predvedené zvieratá na výstave Agrokomplex:
— 5 až 10 tis. Sk podľa kategórie oviec a umiestnenia.
- j) Dotácie na odpredané ovčie mlieko alebo mlieko spracované na výrobky vo vlastnej prevádzke podľa technickej normy.
— vo výške 5 Sk za 1 liter mlieka, alebo 25 Sk za 1 kg hruďkového syra v l. akostnej triede.

Návrh opatrení

1. Zo strany štátu

- Pre stimuláciu chovateľov oviec zvýšiť účinnosť poskytovaných dotácií, predovšetkým na genofond, kvôli zvýšeniu záujmu o produkciu plemenného materálu. Doterajšie dotačné tituly nechať v platnosti a zaviesť dotácie na zvýšenie počtu bahníc z vlastného chova. Zvyšovanie poskytnutých dotácií na chov oviec by sa malo prejavíť vo zvýšení celkovej úrovne tohto odvetvia a v stabilizácii počtu oviec.
- Cestou štátnej veterinárnej služby vykonávať monitoring najzávažnejších ochorení v chove, spracovať ozdravovací program a jeho realizáciu podporiť z finančných prostriedkov štátu. V rámci tohto cez ŠVS SR zabezpečiť v praxi účinný systém diagnostiky, prevencie a terapie infekčných a parazitárnych ochorení.
- Pre zachovanie rázu krajiny, ochranu ekosystémov a rozvoj vidieka hľadať možnosti stabilizácie chova oviec aj cez podporu zo zdrojov Ministerstva životného prostredia SR.
- Formou subvenčnej podpory vytvárať podmienky pre existenciu silných chovateľských zväzov, ktoré by mali v úzkej súčinnosti s biologickými službami a vedeckovýskumnou základňou rozhodovať o stratégii šlachtenia jednotlivých plemien, riadiť plemenársky program, inseminačné a testačné stanice, viesť plemenárnu knihu a pod.
- Hľadať možnosti nových foriem vzdelávania učňovského dorastu pre špecializáciu ošetrovateľov oviec a podporiť ďalšie vzdelávanie pracovníkov v chove.

- V záujme zvýšenia produktivity práce v odvetví riešiť podporu širšieho používania dojácich zariadení pre ovce a budovania oplôtkového systému.

- Zabezpečiť legislatívne predpoklady pre uplatnenie širšieho sortimentu mliečnych a mäsových ovčích výrobkov na domácom i zahraničnom trhu.
- Napomáhať utváraniu trhového prostredia harmonizujúceho sa zásadami uplatňovanými v krajinách EÚ a v rámci negociačného procesu tieto presadzovať do našich zákonov a noriem.

2. Na úseku vedeckovýskumnej základne

- Riešiť výskumné úlohy, ktoré zabezpečia zvyšovanie úžitkových parametrov v plodnosti, produkciu ovčieho mlieka a mäsa a tiež zlepšenie kvality ovčích produktov.
- Prostredníctvom biologických služieb zabezpečiť účinný transfer nových poznatkov do chovateľskej praxe.
- Výskumne riešiť vývoj nových druhov výrobkov z ovčieho mlieka, a tým napomáhať rozšíreniu ich sortimentu.
- Spolupracovať s výskumnými pracoviskami a chovateľskými zväzmi v zahraničí, a to najmä v krajinách s vyspelým ovčiarstvom.

3. Zo strany chovateľov a spracovateľov

- Neustále zlepšovať chovateľské podmienky a disciplínu v chove a určené prechádzať na zmenu úžitkového zamerania v súlade so šlachtiteľským programom.
- Vo väčšej miere realizovať výsledky výskumu a poľnohospodárskeho poradenstva v smere zvýšenia úžitkovosti a kvality ovčích produktov.
- Dočasne minimalizovať brakovanie bahníc, zvýšiť podiel zaradenia jahničiek na chov, a tak zabezpečiť dostatok reprodukčného materiálu z vlastného chova.
- Efektívnejšie využívať produkčný potenciál oviec v záujme zvýšenia produkcie mäsa a mlieka.
- Využívať štátom dotované prípravky a pomôcky na riadenú reprodukciu, na skrátenie obdobia priprúštania a na vytvorenie podmienok pre turnusovú organizáciu chova. V rámci toho pri odchove mliečnych jahniat na export využiť mimosezónne synchronizované priprúštanie.
- Zvyšovať výrobu a kvalitu objemových krmív v záujme zabezpečenia dostatočnej krmovinovej základne (najmä v zime období) a pri ich racionálnom využíti uplatniť dotácie na budovanie oplôtkového systému.
- Vytvárať vhodné pracovné a sociálne podmienky pre aktivizáciu ľudského činiteľa.
- Vytvárať optimálne obvody na zvoz ovčieho mlieka do špecializovaných mliekárni, kde prebehne nevyhnutná pasterizácia syra, resp. mlieka a súčasne tak vznikne možnosť rozšírenia sortimentu výrobkov z neho.
- Z hľadiska spotrebiteľa rozšíriť ponuku ovčieho mäsa na háku o ďalšie úpravy (napr. porciované mäso, gulášové mäso, salámy).
- Pružne reagovať na podmienky trhu a vývoj ovčiarstva v prosperujúcom európskom regióne a v tejto oblasti hľadať nenašité exportné trhy.
- Pridelené dotačné prostriedky využívať podľa ich účelu a vždy pre rozvoj odvetvia chova oviec.

Súhrn

Ak sa ekonomika chovu oviec v nových podmienkach chce postaviť na úroveň ostatných odvetví výroby, kde sa v súčasnosti dosahuje vyššia účinnosť vstupov, bude musieť chov oviec prejsť účinnou a systémovou reštrukturalizáciou, a to nielen od už tak dlho proklamovanej zmeny úžitkového zamerania z výrobkového radu vlna - mlieko - mäso na nové produkčné zameranie mlieko - mäso - vlna. S touto úlohou sa už chovatelia vyroviali. Ak sa chce urobiť chov oviec rentabilným, musí sa zmeniť postoj k tomuto odvetviu cez chovateľskú disciplínu organizáciou práce, mechanizáciou, ale aj za účinnej podpory štátu, ktorá je v posledných rokoch primeraná a chov oviec sa stáva zaujímavý.

Klúčové slová: produkcia, produktivita práce, dotácie, reprodukcia, úžitkovosť.

Literatúra

- BIELIK, P. a kol.: Agrárna ekonomika. 2. nezmen. vyd. Nitra: SPU, 1998. 241 s.
 MURGAŠ, J. a kol.: Manažment a marketing v chove oviec a kôz. Nitra: SPU, 1997. 478 s.
 LAZARČÍK, J.: Ekonomická efektívnosť chovu oviec. In: Roľnícke novinky, roč. 7, 1997, č. 36, s. 12-13.
 Správa o poľnohospodárstve a potravinárstve v SR, 1998.
 Situáčná a výhľadová správa - Ovce. Bratislava : VÚEPaP, september 1998.

Kontaktná adresa:

doc. Ing. Juraj Lazarčík, CSc.

Katedra ekonomiky, Fakulta ekonomiky a manažmentu, Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Tr. A. Hlinku 2, 949 76 Nitra, tel.: 087/60 11 11

Acta oeconomica et informatica 1

Nitra, Slovaca Universitas Agriculturae Nitriae, 1999, s. 22—24

KOMPOZÍCIA AGRÁRNEHO EXPORTU SR A ČR**THE COMPOSITION OF AGRICULTURAL EXPORTS IN THE SLOVAK AND CZECH REPUBLICS**

Peter BIELIK, Dawit ALEMU

Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre

The composition of the agricultural exports of the Slovak Republic and the Czech Republic is analysed and compared. The calculated values of the index showed that the composition of exports of the two republics was similar and the same similarity was detected both in the market economies and economies in transition. This can be interpreted as positive sign because it implies that both republics entered markets of developed countries for commodities which can no longer be sold in domestic market.

Key words: composition of agricultural exports, index of similarity, market economy, economies in transition

Pred začiatkom ekonomickej transformácie mala bývalá ČSFR rozhodujúce obchodné vzťahy hlavne s krajinami strednej a východnej Európy, ktoré sa v súčasnosti nachádzajú v procese transformácie. Zmena obchodnej orientácie transformujúcich sa krajín však prináša rad problémov. Súvisia najmä s dlhodobou existenciou konkurenčného prostredia v rámci EÚ a ostatného vyspelého sveta, ktoré pôsobilo na zefektívnanie agropotravínarskeho sektora a jeho trhov v rámci svetového obchodu. Presadenie sa SR a ČR na trhoch vyspelých krajín sveta závisí najmä od kompozícii ich domáceho agroexportu, čo bude v perspektíve znamenať nielen posilnenie vzájomných obchodných vzťahov, ale aj zmenu obchodnej bilancie a konkurencieschopnosti ich agropotravínarskej produkcie.

Materiál a metódy

Kompozíciu agrárneho exportu uskutočníme použitím indexu podobnosti (index of similarity). Index podobnosti sa vypočíta ako:

$$I_{EX} = 1 - \sum (\alpha^E_i - \alpha^W_i)^2$$

kde:

α^E_i – podiel komodity i na celkovom poľnohospodárskom exporte na východ (bývalé plánované ekonomiky),
 α^W_i – podiel komodity i na celkovom poľnohospodárskom exporte na západ (trhové ekonomiky),

I_{EX} – index podobnosti.

Hodnota I_{EX} je od 0 do 1. Hodnota 1 znamená, že kompozícia exportu je pre obidva regióny podobná a hodnota 0 vyjadruje absolútну nekompatibilitu kompozície exportu.

Rast hodnoty I_{EX} vyjadruje posilnenie obchodných vzťahov v agropotravínarstve s krajinami s vyspelou trhovou ekonomikou.

Pre analýzu sa medzi krajiny s vyspelou trhovou ekonomikou zaradili krajiny EÚ-15, krajiny EZVO a Severná Amerika. Za transformujúce sa krajiny považujeme krajiny spoločenstva nezávislých štátov, baltické štaty, krajiny CEFTA a ostatné východo-európske štáty. Ostatné krajiny sa vyňali zo súboru z dôvodu, že získané údaje boli agregované pod spoločným názvom "Ostatné krajiny" a nebolo možné rozlišovať krajiny podľa druhu ekonomiky.